

Kontinentálno – vegetačné pásma

Hranice jednotlivých pásiem sledujú smer rovnobežiek len približne. Smerom od nízkych širok k vysokým môžeme uviesť tieto biómy.

V *tropickom pásme* s vysokými zrážkami (často nad 2 333 mm ročného úhrnu) sa vytvoril bióm tropického dažďového lesa. Pri nerovnomerne rozložených zrážkach, ktoré sa striedajú s dlhodobými obdobiami sucha, vznikajú trávnaté savany s roztrúsenými drevinami. Pri extrémne nízkych zrážkach, obyčajne pod 250 mm za rok, vzniká púšťový bióm (púšte a polopúšte).

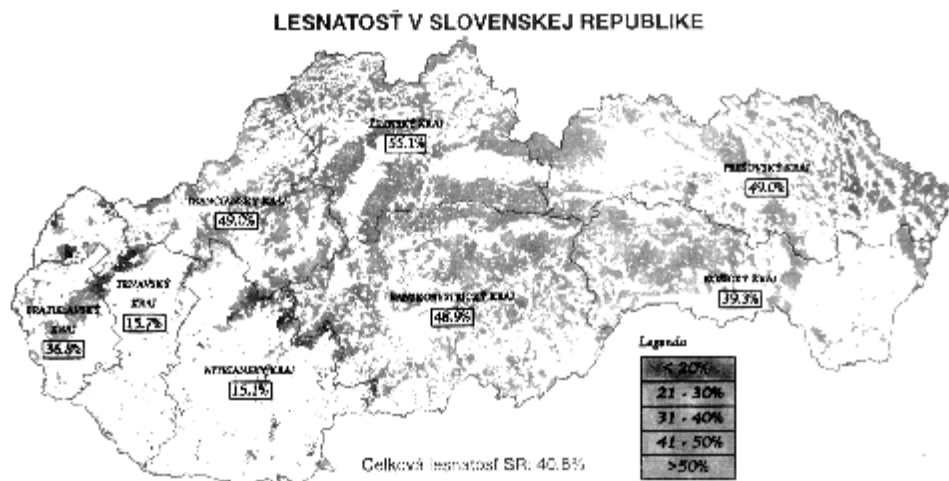
V *subtropickom pásme* sa v monzúnových oblastiach uplatňuje bióm subtropického a horského dažďového pralesa. V prímorských oblastiach so suchým letom nastupuje bióm stále zelených neopadaných vavrínových a tvrdolistých lesov (macchia) s prevahou sklarofytných krov až nízkych stromov.

V *miernom pásme* s dostatkom rovnomerne rozložených zrážok sa vytvára bióm ihličnatých a listnatých lesov mierneho pásma (listnaté lesy v lete zelené). Úbytok zrážok podmieňuje vznik trávnatých biómov (stepí) a neskôr i púšťového biómu (chladných púští a polopúští). Tento sled je zjavný od západnej Európy po strednú Áziu. Pri listnatých lesoch je buk postupne nahrádzaný dubom a dub brezou.

V *chladnom pásme* je na severnej pologuli cez severnú Ameriku a Euráziu rozšírený bióm severského ihličnatého lesa (vždy zeleného). Biómom v studenom pásme za severnou hranicou lesa je tundra založená prevažne s kríčkov (z čeľade vresovcovitých), lišajníkov a machov. Ich obdobou je vo vysokých horách alpske pásmo.

Jednotlivé biómy ovplyvňoval človek rozlične, najviac zasahoval asi do biómu listnatých lesov mierneho pásma. V súčasnosti sa veľmi rýchlo znižuje plocha tropických dažďových lesov exploatačnou ťažbou. Rozširuje sa aj púšťový bióm.

Na našom území sa z prirodzených biómov vyskytuje predovšetkým bióm ihličnatých a listnatých lesov mierneho pásma. Len zlomy plochy zaberajú alpske pásmo, skalné stepy a mokrade. Celkovo je však u nás vegetačná pásmovitosť prekrytá oveľa výraznejšou vegetačnou stupňovitosťou.

Charakteristika mierneho pásma

Mierne pásmo je fyzickogeografické pásmo na severnej pologuli asi medzi 40° až 65°, Na južnej medzi 42° až 58° zemepisnej šírky. Vyznačuje sa miernym podnebím s ročnou bilanciou žiarenia a 100 – 150 kJ na cm² za rok na súši 100 – 250 kJ nad morom, prevládajúcim západným prúdením vzduchu miernych širok a cyklonálnou činnosťou. *Štyri ročné obdobia* sú výrazné najmä vnútri kontinentov, čo vplyva na sezónnosť rytmu vodných a pôdných pomerov, rastlinstva a iných biologických a chemických procesov v krajine. Mierne pásmo má veľké rozpätie klimatických, a tým aj ostatných prvkov krajiny: napr. na západnom okraji pevnín je odtok vody do mora 1 000 – 1 500 mm

ročne, vo vnútrozemí klesá až pod 50 mm; súhrn aktívnych teplôt obdobia nad 10°C sa pohybuje medzi 1500 – 4000°C (tepelný súhrn), toto rozpätie podmieňuje výskyt viacerých fyzickogeografických oblastí, najmä v smere západ – východ, a podpásim najmä v smere sever – juh. Na charakter týchto krajinných typov vplýva aj veľké rozpätie zrážok. Vegetačné obdobie sa sústreďuje na teplý polrok. Na kontinentoch sa rozoznávajú podpásma – *tajgy, zmiešaných a listnatých lesov, lesostepí, polopúští a púští*. V súčasnosti patrí k územiám s najintenzívnejším poľnohospodárstvom, morským rybolovom, s najvyvinutejšou ťažbou prírodného bohatstva, s najrozvinutejším priemyslom a s najväčším počtom a hustotou obyvateľstva.

Mierne pásmo ja vymedzené na severnej i na južnej pologuli obratníkmi a polárnymi kruhmi. Je charakteristické miernym podnebím. Mierne podnebie sa delí na podnebie *s rovnomernými zrážkami* v priebehu celého roka, ktoré ja napr. u nás, na podnebie *so suchým letom* (stredomorské podnebie) a na podnebie *so suchou zimou*, aké je v monzúnovej Ázii (monzúnové podnebie). Mierne pásmo siaha u nás vo východnej časti asi do výšky 300 m n. m., v západnej časti nižšie. Je to podnebie s **celoročnou cirkuláciou** – vzduchu miernych šírok. Od subtropického podnebia je mierne podnebie oddelené letným frontom polárneho vzduchu a od subarktického podnebia zimným frontom arktického vzduchu. Priestorove sa približne zhoduje s miernym pásmom. V kontinentálnej oblasti na severnej pologuli je v lete suchý teplý a v zime vlhký studený vzduch. Západné pobrežné časti pevnín majú pomerne teplú zimu a chladné leto s celoročnými zrážkami, kým východné pobrežné časti majú daždivé leto a suchú studenú zimu. V miernom pásme sa rozlišujú 4 ročné obdobia.

Ročný priebeh teplôt a zrážok v miernom podnebí

Vybraná stanica		Ja-nuár	Feb-ruár	Ma-rec	Apríl	Máj	Jún	Júl	Au-gust	Sep-tem-ber	Októ-ber	No-vem-ber	De-cem-ber	Roč-ne
Oxford (V. Británia) 51° 40' S, 1° 15'	°C	3,7	4,3	5,5	8,1	11,3	14,4	16,3	15,7	13,5	9,5	6,4	4,5	9,4
	mm	45	45	41	42	47	58	59	57	44	72	59	62	631
Paríž (Francúzsko) 49° S, 2° 27' V	°C	3,4	3,7	6,5	9,0	13,6	15,9	17,9	17,5	15,7	10,5	5,7	4,0	10,3
	mm	42	39	44	49	56	56	55	55	46	61	54	56	613
Krakov (Poľsko) 50° 5' S, 20° V	°C	-2,5	-1,4	3,0	8,1	13,9	16,8	18,8	17,5	13,8	8,6	3,1	-0,8	8,2
	mm	30	20	30	40	70	90	100	80	55	50	40	30	635

Kontrolné otázky

1. Kde sa nachádza mierne pásmo?
2. Charakterizuj mierne pásmo.
3. Vymenuj a charakterizuj bióty.